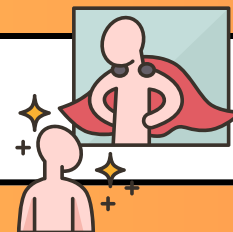

Klik **hier** voor het originele artikel (p. 112)

KANJERS ALS ROLMODEL

Alles wat je als leraar doet en laat in de klas, heeft effect op je leerlingen. Dat is even beangstigend als prachtig: jij kunt het verschil maken! Door de beroemde Pygmalion-studie (zie [artikel](#)) weten we dat hoge verwachtingen van leraren kunnen bijdragen aan betere prestaties van leerlingen. Sindsdien zijn onderzoekers hier veel over te weten gekomen. Maar hoe je verwachtingen van leraren actief kunt sturen, was nog nooit precies onderzocht. Die handschoen hebben Rubie-Davies en haar collega's (2015) opgepakt.

HET IDEE

Verwachtingen komen doorgaans onbewust tot stand en zijn dus lastig te sturen. Jezelf inprenten om hoge verwachtingen te koesteren is makkelijker gezegd dan echt gedaan. Rubie-Davies & co begonnen daarom aan de andere kant: bij het gedrag van leraren. Hun redenering: als je leraren ander gedrag aanleert en zij met eigen ogen zien dat alle leerlingen hierdoor beter gaan presteren, zullen ze hun verwachtingen aanpassen. In eerdere studies had Rubie-Davies al in kaart gebracht wat leraren met hoge verwachtingen kenmerkt. Hun pedagogische overtuigingen en didactische aanpak verschillen wezenlijk van die van collega's met lage verwachtingen. Het belangrijkste is dat ze naar hun leerlingen kijken *als kinderen met potentie*. Ze pinnen leerlingen niet vast in niveau groepen, maar bieden hun ruimte en dagen hen uit. Ze bepalen samen met hun leerlingen leerdoelen en geven duidelijke feedback over hun voortgang. Verder zijn ze ervan overtuigd dat ze *de intelligentie van hun leerlingen kunnen bevorderen*. Tenslotte zorgen ze voor een *fijne sfeer* in de klas en **warmer relaties** met (alle) leerlingen. Ze doen precies de dingen waarvan we uit onderzoek weten dat ze positief werken op het zelfvertrouwen, de (intrinsieke) motivatie en de prestaties van leerlingen. Laat leraren de kunst van deze kanjers afkijken, was de insteek van het *Teacher Expectation Project*. De onderzoekers lieten leraren met de volgende zaken experimenteren: (1) flexibele groepsindeling, (2) klassenklimaat, (3) doelen stellen, (4) feedback geven en (5) leerlingen keuzevrijheid bieden.

DE INZICHTEN

Stoeien met nieuwe aanpakken Het onderzoek vond plaats op 12 basisscholen in Nieuw-Zeeland. In totaal deden ruim 2.400 leerlingen mee en hun 90 leraren, van wie de helft workshops volgde en oefende met nieuw gedrag (interventiegroep) in de taal- en rekenlessen en de andere helft de controlegroep vormde. De onderzoekers verdeelden de deelnemers willekeurig over beide groepen. De leraren in de interventiegroep volgden in de eerste 2 maanden van het schooljaar 4 workshops: ze kregen uitleg over de didactische aanpak van kanjers en bespraken samen video-opnames van hun eigen lessen. Vervolgens mochten ze in hun lessen gaan stoeien met een of meer van eerder beschreven 5 zaken. Ze bepaalden zelf welke aanpak ze kozen en of ze dat alleen in de lees- of rekenlessen deden of bij beide. In totaal besloeg het onderzoek 1 schooljaar.

Beter in rekenen Natuurlijk gingen alle leerlingen vooruit. Maar de kinderen van de leraren uit de interventiegroep boekten meer vooruitgang, zo'n 3 maanden leerwinst. Tenminste, bij rekenen. Bij lezen konden de onderzoekers geen significant verschil aantonen. Dat kan komen doordat de meeste leraren juist in de rekenlessen een nieuwe aanpak beproefden. Ze kozen daarbij vooral voor aanpak 1 en 3. In de leeslessen gingen ze niet of later aan de slag met een nieuwe aanpak. Bovendien vonden de leraren het gemakkelijker om te werken aan de doelen bij rekenen dan bij lezen.

Enthousiaste leraren Alle leraren uit de interventiegroep vulden aan het eind een vragenlijst in. Ze toonden zich zeer enthousiast over het project. Ze vonden de sfeer in hun klas verbeterd en zagen duidelijk effect van hun nieuwe gedrag op leerlingen. Zij werkten bijvoorbeeld meer samen en maakten sneller vorderingen. Belangrijk in het project was dat leraren die een nieuwe aanpak probeerden, hun eigen tempo konden bepalen en zelf konden kiezen in welke les ze die toepasten. De onderzoekers zagen dat ze steeds meer oppakten. Zo werkte bij de start van het onderzoek nog niemand met flexibele groepsindeling (zie kader), aan het eind van het schooljaar had 95% van de leraren deze nieuwe werkwijze ingevoerd. En heeft dit alles ook de verwachtingen bij leraren van hun leerlingen opgeschroefd? Dat konden de onderzoekers na 1 schooljaar nog lastig meten. Maar de leraren zagen met eigen ogen dat *alle* leerlingen in hun klas beter gingen presteren, ook degenen van wie ze het misschien niet hadden verwacht. Zo hebben ze ervaren dat ze het leren van kinderen kunnen sturen.

IN DE KLAS

Waarschijnlijk maak je in de klas al gebruik van differentiatie. Dat is goed, want niet elke leerling werkt even snel. De een kan al zelfstandig aan de slag, terwijl de ander net iets meer uitleg en instructie nodig heeft. Maar het kan averechts werken als je te strak werkt met vaste niveaugroepen met eigen stof en eigen opgaven. Zo blijven leerlingen die ondergemiddeld presteren altijd achter t.o.v. hun klasgenoten en lopen de bovengemiddelde leerlingen steeds verder voor de troepen uit. De niveaugroepen trekken dan alleen maar meer scheidslijnen in je klas. Daarom kun je beter met flexibelere groepen werken. Laat leerlingen zelf bepalen welke doelen ze in een bepaalde les willen halen (waarbij jij uiteraard het minimum vaststelt). Help hen eigen leerdoelen te stellen en geef regelmatig heldere feedback. Zo weten ze wat ze nog moeten doen en stimuleer je hen om telkens een stapje verder te reiken. Zorg dat leerlingen met andere klasgenoten samenwerken, afhankelijk van de taak die ze zichzelf hebben gesteld. Dan

kunnen ze van elkaar leren en zich optrekken aan elkaar. Werken met wisselende groepjes komt ook de sfeer in je klas ten goede. Kortom, maak gebruik van dit didactische geheim van kanjers, van goede leraren die hoge verwachtingen van leerlingen koesteren. Zo maak ook jij voor leerlingen het verschil, juist door verschillen te minimaliseren

VASTE GEWOONTES IN NIEUW-ZEELAND

Leerlingen indelen in vaste niveaugroepen bij kernvakken als rekenen, lezen en schrijven? Nieuw-Zeeland staat wereldwijd op nummer één met deze gewoonte. Opmerkelijk is dat ze van alle OESO-landen, ook de grootste verschillen kennen tussen beste en slechtste presteerders in de klas. In Finland is dit precies omgekeerd. Nog een opmerkelijk gegeven: niet *alle* Nieuw-Zeelandse leraren houden zich aan die vaste gewoonte. Leraren met hoge verwachtingen kiezen juist voor flexibele, telkens wisselende niveaugroepjes. Ze geven wel gedifferentieerde instructie, maar laten leerlingen zelf kiezen welke taken en doelen ze willen halen. Dat blijkt niet alleen beter voor hun prestaties, maar dempt ook (cognitieve) verschillen tussen leerlingen.

- [website](#) van het *Teacher Expectation Project*
- [YouTube](#) *Every kid needs a champion*
- [Interview](#) met Rubie-Davis
- [12 bouwstenen](#) van een effectieve didactiek
- [Artikel](#) 3 basisbehoeften sturen ons gedrag

Meer lezen!

Uit de
praktijk

KEUZEVRIJHEID MOTIVEERT

De klas verdelen in groepjes met aparte instructiemomenten? Kusters vindt dat tijdrovend en niet zinvol. Die tijd stopt hij liever in één goede instructie voor zijn hele combigroep 7/8 en in het begeleiden van leerlingen. Of hij laat hen zelfstandig werken, waar de Catharinaschool in het Noord-Limburgse Wellerlooi veel tijd voor inroostert. Kusters: 'We vinden het belangrijk dat kinderen leren omgaan met de vrijheid die we ze geven. Ze leren bijvoorbeeld zelf opdrachten te kiezen en zelf hun werk na te kijken. Als dat steeds beter lukt, zie je hun zelfvertrouwen groeien.' Die vrijheid zorgt volgens Kusters dat leerlingen zich ook meer verantwoordelijk voelen voor hun werk. In het verlengde daarvan geeft de school sinds vorig jaar ook tijdens de instructie meer keuzevrijheid. 'Bij rekenen schrijf ik bijvoorbeeld een som op het bord, vervolgens doe ik een berekening in stapjes voor en vraag dan de leerlingen zelf de som te maken. Als ze daarmee klaar zijn, vinken ze op het digibord een van de 3 opties aan: ik kan het al, ik heb een beetje hulp nodig, of ik heb veel hulp nodig. Zo leren kinderen zelf bepalen of ze een onderdeel beheersen of nog instructie nodig hebben.' Sinds ze dat laatste zelf mogen aangeven, zijn veel leerlingen gemotiveerder, ervaart Kusters. Maar als leraar moet hij altijd alert blijven en voorkomen dat een leerling zichzelf overschat. 'Dan ben ik de eerste die zegt: "Jij zegt wel dat je geen hulp nodig hebt, maar ik denk dat ik je verder kan helpen. Zorg je dat je de volgende keer wel aanschuift?"'